

Eduskunnan Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

23.2.2022

HE 231/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Kiitämme mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.

Suomen Kuntoutusyrittäjät ry on edunvalvontajärjestö ja yhteistyöverkosto, johon kuuluu noin 600 kuntoutuspalveluja tuottavaa yritystä, joilla on noin 1000 toimipistettä eri puolilla Suomea. Jäsenyritykset tuottavat pääosin fysio-, toiminta-, puhe-, psyko-, musiikki-, ja ravitsemusterapiapalveluita. Valtaosa näistä yrityksistä on pieniä, 1 – 3 hengen yrityksiä, jotka tarjoavat lähipalveluja kotikuntansa asukkaille. Toimialan yritykset ovat jo vuosikymmenien ajan tuottaneet lähipalveluna mm. vaativan lääkinällisen kuntoutuksen palveluja.

Lausunnossa keskitytään Kuntoutusyrittäjien jäsenten kannalta tärkeimpiin aihealueisiin, joissa yhdistyksen asiantuntemus on myös parhaimmillaan.

Ehdotettu sosiaalihuoltolain 21 c § ja palveluasujan pääsy kuntoutuspalveluihin

Hallituksen esityksessä esitetään säädettäväksi uusi sosiaalihuoltolain 21 c § ympärivuorokautisesta palveluasumisesta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi kohta, jonka perusteella ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikön olisi taattava mm. asiakkaiden tosiasiallinen mahdollisuus saada hänelle tarjolla olevat terveydenhuollon (kuntoutus)palvelut.

Tavoite on kannatettava, ja ongelma kuntoutuspalveluiden pääsyssä asiakkaan luokse on todellinen. Erityisesti koronaviruspandemian alkuaikoina lukuisat asumispalveluiden järjestäjät ja tuottajat rajoittivat lainvastaisesti ulkopuolisten terapeuttien pääsyä asukkaidensa luokse.

Kysymys on myös hallintohenkilöstön kouluttamisesta asukkaiden itsemääräämisoikeuteen liittyvissä asioissa sekä myös siitä miten valvontaviranomaiset suhtautuivat näihin lainvastaisiin rajoituksiin.

Muutos on kuitenkin kannatettava ja se tukee asiakkaiden kuntoutumista ja itsemääräämisoikeutta. Sosiaalihuoltolain soveltamisala huomioiden muutos on kuitenkin sijoitettu osittain väärään lakiin. Sosiaalihuoltolakia sovelletaan pääosin kunnalliseen sosiaalihuoltoon. Näin ollen muutos ei koskisi esimerkiksi täysin yksityisiä sosiaalipalveluita. Parempi kohde asiakkaan oikeuksien takaamiselle olisi siten laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettu lainsäädäntö on ollut tarkoitus yhdistää potilaan asemasta ja oikeuksista annettuun lainsäädäntöön. Muutos voidaan myös tehdä, kun näitä kahta lakia yhdistetään tulevaisuudessa yhteiseksi laiksi asiakkaan oikeuksista ja asemasta.

Ehdotettua pykälää lienee syytä täsmentää myös sisältämään asiakkaan omaehtoisesti järjestämät palvelut, kuten itse maksettu kuntoutus. Kotikuntoutuksella voi olla merkittävä vaikutus asiakkaan toimintakykyyn ja elämänlaatuun, oli se sitten asiakkaan itsensä järjestämää tai osa julkisia terveystalouksia. Sosiaalihuoltolain 21 c §:n 2. momentin viimeisen lauseen sanamuoto ja hallituksen esitys antavat ymmärtää, että kyse olisi vain asiakkaalle kuuluvista julkisista palveluista. Tämä saattaa joissain tilanteissa johtaa siihen, että asiakkaan pääsy kuntoutuspalveluiden äärelle estyy, jos kyseessä on puhtaasti itse maksettu palvelu. Pykälän sanamuoto antaa myös ymmärtää, että palveluiden pääsyyn liittyisi jonkinlaista erityistä tarveharkintaa (*saada tarvitsemansa... palvelut*).

Terveystalouksia ei lähtökohtaisesti edes voida tuottaa ilman, että hoidon tarvetta on arvioitu terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta. Hoidon tarpeen voi arvioida lääkäri tai muu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö, kuten fysio- tai toimintaterapeutti.

Hallituksen esityksen edellä mainittua lausetta:

Lisäksi on huolehdittava, että henkilöllä on mahdollisuus saada tarvitsemansa lääkinnällinen kuntoutus ja muut terveydenhuollon palvelut.

Tulisi muuttaa muotoon (lisäys lihavoituna):

*Lisäksi on huolehdittava, että henkilöllä on mahdollisuus saada tarvitsemansa **tai itse järjestämänsä** lääkinnällinen kuntoutus ja muut terveydenhuollon palvelut.*

Sanamuoto vahvistaisi asiakkaan itsemääräämisoikeutta siltä osin, ettei palvelun tarveharkintaa ulkoistettaisi kenellekään asiakkaan ulkopuoliselle taholle. Asukkaan oikeutta ottaa vastaan vieraita ei voida ilman lakiin perustuvaa säädöstä merkittävästi rajoittaa, mutta pykälämuutos ohjaisi palveluita asiakkaan kannalta parempaan suuntaan.

Kotikuntoutusta on hiljan esitetty tuettavaksi myös siirtämällä kotiin vietäviä kuntoutuspalveluita tuloverolain mukaisen kotitalousvähennyksen piiriin. Sosiaalihuoltolain määräykset eivät saisi sanamuodollaan estää itse hankitun kotikuntoutuksen toteutumista silloinkaan, kun henkilön koti lasketaan ympärivuorokautisiin asumispalveluihin kuuluvaksi.

Suomen Kuntoutusyritykset ry

Helsingissä 23.2.2022

Juhani Saarinen

varatoiminnanjohtaja, lakimies
juhani.saarinen@kuntoutusyritykset.fi
0407238928